

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

15 april 2026

ONTWERP VAN PROGRAMMAWET

**Advies van de Raad van State
Nr. 79.166/1-3-16 van 13 april 2026**

Zie:

Doc 56 1378/ (2025/2026):

- 001: Ontwerp van programmawet.
- 002: Amendementen (Financiën).
- 003: Amendement (Sociale Zaken).
- 004: Amendementen (Financiën).
- 005 en 006: Bijlagen.
- 007 en 008: Amendementen.
- 009: Verslag van de eerste lezing (Pensioenen).
- 010: Artikelen aangenomen in eerste lezing (Pensioenen).
- 011: Verslag van de eerste lezing (Financiën).
- 012: Artikelen aangenomen in eerste lezing (Financiën).
- 013: Verslag (Economie).
- 014: Verslag van de eerste lezing (Werk).
- 015: Artikelen aangenomen in eerste lezing (Sociale Zaken).
- 016: Verslag.
- 017 en 019: Amendementen.
- 020: Verslag (Mobiliteit).
- 021: Verslag (Volksgezondheid).
- 022: Verslag (Sociale zaken).
- 023: Verslag (Zelfstandigen).
- 024: Verslag (Sociale Fraudebestrijding).
- 025: Verslag van de tweede lezing (Pensioenen).
- 026: Verslag van de tweede lezing (Werk).
- 027: Verslag van de tweede lezing (Financiën).
- 028: Tekst aangenomen door de commissies.
- 029: Amendementen.
- 030: Advies.
- 031: Amendementen.

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

15 avril 2026

PROJET DE LOI-PROGRAMME

**Avis du Conseil d'État
N° 79.166/1-3-16 du 13 avril 2026**

Voir:

Doc 56 1378/ (2025/2026):

- 001: Projet de loi-programme.
- 002: Amendements (Finances).
- 003: Amendement (Affaires sociales).
- 004: Amendements (Finances).
- 005 et 006: Annexes.
- 007 et 008: Amendements.
- 009: Rapport de la première lecture (Pensions).
- 010: Articles adoptés en première lecture (Pensions).
- 011: Rapport de la première lecture (Finances).
- 012: Articles adoptés en première lecture (Finances).
- 013: Rapport (Économie).
- 014: Rapport de la première lecture (Emploi).
- 015: Articles adoptés en première lecture (Affaires sociales).
- 016: Rapport.
- 017 et 019: Amendements.
- 020: Rapport (Mobilité).
- 021: Rapport (Santé publique).
- 022: Rapport (Affaires sociales).
- 023: Rapport (Indépendants).
- 024: Rapport (Lutte contre la fraude sociale).
- 025: Rapport de la deuxième lecture (Pensions).
- 026: Rapport de la deuxième lecture (Emploi).
- 027: Rapport de la deuxième lecture (Finances).
- 028: Texte adopté par les commissions.
- 029: Amendements.
- 030: Avis.
- 031: Amendements.

03509

N-VA	: Nieuw-Vlaamse Alliantie
VB	: Vlaams Belang
MR	: Mouvement Réformateur
PS	: Parti Socialiste
PVDA-PTB	: Partij van de Arbeid van België – Parti du Travail de Belgique
Les Engagés	: Les Engagés
Vooruit	: Vooruit
cd&v	: Christen-Democratisch en Vlaams
Ecolo-Groen	: Ecologistes Confédérés pour l'organisation de luttes originales – Groen
Anders.	: Anders.
DéFI	: Démocrate Fédéraliste Indépendant
ONAFH/INDÉP	: Onafhankelijk-Indépendant

<i>Afkorting bij de nummering van de publicaties:</i>		<i>Abréviations dans la numérotation des publications:</i>	
DOC 56 0000/000	Parlementair document van de 56 ^e zittingsperiode + basisnummer en volgnummer	DOC 56 0000/000	Document de la 56 ^e législature, suivi du numéro de base et numéro de suivi
QRVA	Schriftelijke Vragen en Antwoorden	QRVA	Questions et Réponses écrites
CRIV	Voorlopige versie van het Integraal Verslag	CRIV	Version provisoire du Compte Rendu Intégral
CRABV	Beknopt Verslag	CRABV	Compte Rendu Analytique
CRIV	Integraal Verslag, met links het definitieve integraal verslag en rechts het vertaalde beknopt verslag van de toespraken (met de bijlagen)	CRIV	Compte Rendu Intégral, avec, à gauche, le compte rendu intégral et, à droite, le compte rendu analytique traduit des interventions (avec les annexes)
PLEN	Plenum	PLEN	Séance plénière
COM	Commissievergadering	COM	Réunion de commission
MOT	Moties tot besluit van interpellaties (beigekleurig papier)	MOT	Motions déposées en conclusion d'interpellations (papier beige)

Op 3 april 2026 is de Raad van State, afdeling Wetgeving, door de voorzitter van de Kamer van volksvertegenwoordigers verzocht binnen een termijn van vijf werkdagen, verlengd tot 15 april 2026, een advies te verstrekken over amendementen op een ontwerp van 'programmawet' (*Parl. St. Kamer 2025-26*, nr. 56-1378/29, nr. 56-1378/31, nr. 56-1378/2, nr. 56-1378/4 en nr. 56-1378/19).

De amendementen nrs. 50, 55 tot 61 en 78 tot 80 van nr. 56-1378/31 zijn door de eerste kamer onderzocht op 9 april 2026. De kamer was samengesteld uit Pierre LEFRANC, kamer-voorzitter, Toon MOONEN en Elly VAN DE VELDE, staatsraden, en Greet VERBERCKMOES, griffier.

Het verslag is uitgebracht door Dries VAN EECKHOUTTE, eerste auditeur-afdelingshoofd, Githa SCHEPPERS, eerste auditeur, en Lennart NIJS, auditeur.

De amendementen nrs. 1 tot 4, 7 tot 11 en 31 van nr. 56-1378/29, 52 tot 54, 62 tot 64, 66, 67 en 74 tot 77 van nr. 56-1378/31, 1 tot 6 van nr. 56-1378/2 en 24 van nr. 56-1378/4 zijn door de derde kamer onderzocht op 9 april 2026. De kamer was samengesteld uit Pierre LEFRANC, kamervoorzitter, Koen MUYLLE en Elly VAN DE VELDE, staatsraden, en Annemie GOOSSENS en, griffier.

Het verslag is uitgebracht door Dries VAN EECKHOUTTE, eerste auditeur-afdelingshoofd, Lennart NIJS en Sander MEERT, auditoren.

De amendementen nrs. 5, 6, 12 tot 18 en 49 van nr. 56-1378/29, 51, 65 en 68 tot 73 van nr. 56-1378/31, en 20 tot 30 van nr. 56-1378/19 zijn door de zestiende kamer onderzocht op 9 april 2026. De kamer was samengesteld uit Pierre LEFRANC, kamervoorzitter, Koen MUYLLE en Toon MOONEN, staatsraden, en Greet VERBERCKMOES, griffier.

Het verslag is uitgebracht door Kristine BAMS, eerste auditeur-afdelingshoofd, Githa SCHEPPERS en Barbara SPEYBROUCK, eerste auditoren, Lennart NIJS en Peter SCHOLLEN, auditoren, en Laurens LAVRYSEN, adjunct-auditeur.

De overeenstemming tussen de Franse en de Nederlandse tekst van het advies is nagezien onder toezicht van Wouter PAS, kamervoorzitter.

Het advies, waarvan de tekst hierna volgt, is gegeven op 13 april 2026.

*

ONTVANKELIJKHEID

1. Volgens artikel 84, § 1, eerste lid, 3°, van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973, moeten in de adviesaanvraag de redenen worden opgegeven tot staving van het spoedeisende karakter ervan. In het onderhavige geval wordt het verzoek om spoedbehandeling gemotiveerd als volgt:

“Wat de motivering van de spoedeisendheid betreft, wordt erop gewezen dat het ontwerp van programmawet tal van

Le 3 avril 2026, le Conseil d'État, section de législation, a été invité par le Président de la Chambre des représentants à communiquer un avis dans un délai de cinq jours ouvrables, prolongé jusqu'au 15 avril 2026, sur des amendements à un projet de 'loi-programme' (*Doc. parl. Chambre 2025-2026*, n° 56-1378/29, n° 56-1378/31, n° 56-1378/2, n° 56-1378/4, n° 56-1378/19).

Les amendements n°s 50, 55 à 61 et 78 à 80 du n° 56-1378/31 ont été examinés par la première chambre le 9 avril 2026. La chambre était composée de Pierre LEFRANC, président de chambre, Toon MOONEN en Elly VAN DE VELDE, conseillers d'État, et Greet VERBERCKMOES, greffier.

Le rapport a été présenté par Dries VAN EECKHOUTTE, premier auditeur chef de section, Githa SCHEPPERS, premier auditeur, et Lennart NIJS, auditeur.

Les amendements n°s 1 à 4, 7 à 11 et 31 du n° 56-1378/29, 52 à 54, 62 à 64, 66, 67 et 74 à 77 du n° 56-1378/31, 1 à 6 du n° 56-1378/2 et 24 du n° 56-1378/4 ont été examinés par la troisième chambre le 9 avril 2026. La chambre était composée de Pierre LEFRANC, président de chambre, Koen MUYLLE en Elly VAN DE VELDE, conseillers d'État, et Annemie GOOSSENS, greffier.

Le rapport a été présenté par Dries VAN EECKHOUTTE, premier auditeur chef de section, Lennart NIJS et Sander MEERT, auditoren.

Les amendements n°s 5, 6, 12 à 18 et 49 du n° 56-1378/29, 51, 65 et 68 à 73 du n° 56-1378/31, et 20 à 30 du n° 56-1378/19 ont été examinés par la seizième chambre le 9 avril 2026. La chambre était composée de Pierre LEFRANC, président de chambre, Koen MUYLLE en Toon MOONEN, conseillers d'État, et Greet VERBERCKMOES, greffier.

Le rapport a été présenté par Kristine BAMS, premier auditeur chef de section, Githa SCHEPPERS et Barbara SPEYBROUCK, premier auditoren, Lennart NIJS et Peter SCHOLLEN, auditoren, et Laurens LAVRYSEN, auditeur adjoint.

La concordance entre la version française et la version néerlandaise de l'avis a été vérifiée sous le contrôle de Wouter PAS, président de chambre.

L'avis, dont le texte suit, a été donné le 13 avril 2026.

*

RECEVABILITÉ

1. Conformément à l'article 84, § 1er, alinéa 1er, 3°, des lois sur le Conseil d'État, coordonnées le 12 janvier 1973, la demande d'avis doit indiquer les motifs qui en justifient le caractère urgent. En l'occurrence, l'urgence est motivée comme suit:

“En ce qui concerne la motivation de la demande d'urgence, il est signalé que le projet de loi-programme contient de

maatregelen bevat die noodzakelijk zijn in het raam van het behalen van de begrotingsdoelstellingen van de regering en bijgevolg geen uitstel dulden.

Ik herinner er ook aan dat aan het ontwerp reeds de hoogdringendheid werd verleend tijdens de plenaire vergadering van 26 februari 2026 met toepassing van artikel 51 van het Reglement van de Kamer. De regering wees toen op het budgettaire rendement dat gerealiseerd moet worden. De regering vroeg om het ontwerp van programmawet met de hoogste urgentie te behandelen gelet op de dringende noodzaak om die maatregelen tijdig te implementeren en op de aanzienlijke budgettaire impact die zij zullen hebben (zie plenaire vergadering van 26 februari 2026, CRIV 56 PLEN 095, 104).

De amendementen waarover het advies wordt gevraagd, bevatten zowel inhoudelijke wijzigingen als wijzigingen die de voorziene inwerkingtreding van het ontwerp beïnvloeden. Wat deze amendementen betreft, blijft ook hier de urgentie omtrent de bespreking ervan gelden: rekening houdend met de initiële (begrotings)doelstellingen van de regering is het van belang om de bespreking hiervan zo snel mogelijk te kunnen verderzetten teneinde snel een uiteindelijke beslissing van de Kamer omtrent hun verder gevolg te kunnen hebben.”

2. Door te eisen dat de adviesaanvragen met een termijn van vijf werkdagen van een “bijzondere” motivering worden voorzien, heeft de wetgever tot uiting gebracht dat hij wil dat alleen in uitzonderlijke gevallen verzocht wordt om mededeling van het advies binnen die uitzonderlijk korte termijn. De aanvrager moet derhalve pertinente en voldoende concrete gegevens aanbrengen die het aannemelijk maken dat de ontworpen regeling dermate spoedeisend is dat noodzakelijkerwijze een beroep moet worden gedaan op de procedure bedoeld in artikel 84, § 1, eerste lid, 3°, van de wetten op de Raad van State (advies mede te delen binnen een termijn van vijf werkdagen) en waarom, op het ogenblik van de adviesaanvraag, geen beroep kon worden gedaan op de procedure bedoeld in artikel 84, § 1, eerste lid, 2°, van die wetten (advies mede te delen binnen een termijn van dertig dagen).

3. Zoals de algemene vergadering van afdeling Wetgeving van de Raad van State ten aanzien van een voorontwerp van programmawet heeft opgemerkt, kan de spoedeisendheid voor een dergelijk voorontwerp “slechts (...) worden aanvaard voor maatregelen die kennelijk noodzakelijk zijn in het raam van het behalen van de begrotingsdoelstellingen”¹. Er is geen reden om, wat amendementen op een ontwerp van programmawet betreft, daar anders over te oordelen. Ook artikel 72.4 van het reglement van de Kamer van volksvertegenwoordigers schrijft voor dat “[o]ntwerpen van programmawet of andere wetsontwerpen houdende diverse bepalingen ter uitvoering van de begroting of de aanpassingen ervan (...) alleen bepalingen [mogen] bevatten die duidelijk verband houden met het budgettaire oogmerk”. Dat geldt ook voor amendementen op een programmawet, die overeenkomstig artikel 90.1 van het reglement “rechtstreeks verband [moeten] houden met het precieze onderwerp of met het artikel van het wetsontwerp of voorstel, waarvan zij de wijziging beogen”.

¹ Adv.RvS 77.652/AV van 23 april 2025 over een voorontwerp van ‘Programmawet’, opmerking 4.

nombreuses mesures nécessaires dans le cadre de la réalisation des objectifs budgétaires du gouvernement et qui, par conséquent, ne peuvent souffrir aucun retard.

Je rappelle également que l’urgence a déjà été accordée au projet lors de la session plénière du 26 février 2026 en application de l’article 51 du Règlement de la Chambre. À cette occasion, le gouvernement avait souligné le rendement budgétaire qu’il faudrait réaliser. Le gouvernement a demandé que le projet de loi-programme soit traité avec la plus grande urgence compte tenu de la nécessité impérieuse d’implémenter ces mesures à temps et de l’impact budgétaire significatif qu’elles auront (cf. séance plénière du 26 février 2026, CRIV 56 PLEN 095, 104).

Les amendements sur lesquels l’avis est demandé contiennent à la fois des modifications de fond et des modifications qui affectent l’entrée en vigueur du projet prévue. En ce qui concerne ces amendements, l’urgence relative à leur discussion reste valable: compte tenu des objectifs (budgétaires) initiaux du gouvernement, il est impératif de pouvoir en entamer la discussion aussi vite que possible de manière à ce que la Chambre puisse prendre une décision finale sur la suite à leur donner”.

2. En exigeant que les demandes d’avis dans les cinq jours ouvrables soient “spécialement” motivées, le législateur a voulu que ce délai, extrêmement bref, ne soit sollicité qu’exceptionnellement. En conséquence, le demandeur doit invoquer des éléments pertinents et suffisamment concrets susceptibles de faire admettre que les dispositions en projet sont à ce point urgentes qu’il faille nécessairement recourir à la procédure visée à l’article 84, § 1er, alinéa 1er, 3°, des lois sur le Conseil d’État (avis à communiquer dans un délai de cinq jours ouvrables) et pourquoi, au moment de la demande d’avis, il ne pouvait pas être recouru à la procédure visée à l’article 84, § 1er, alinéa 1er, 2°, de ces lois (avis à communiquer dans un délai de trente jours).

3. Ainsi que l’a observé l’assemblée générale de la section de législation du Conseil d’État à propos d’un avant-projet de loi-programme, l’urgence dans le cas d’un tel avant-projet “ne peut être admise que pour des mesures qui sont manifestement nécessaires dans le cadre de la réalisation des objectifs budgétaires”¹. Rien ne justifie une autre conclusion, en ce qui concerne des amendements à un projet de loi-programme. L’article 72.4 du règlement de la Chambre des représentants prescrit également que “[l]es projets de loi-programme ou les autres projets de loi contenant diverses dispositions d’exécution du budget ou d’ajustements de celui-ci ne peuvent comporter que des dispositions présentant un lien manifeste avec l’objectif budgétaire”. Il en va de même pour des amendements à une loi-programme qui, conformément à l’article 90.1 du règlement, “doivent s’appliquer effectivement à l’objet précis ou à l’article du projet ou de la proposition qu’ils tendent à modifier”.

¹ Avis C.E. 77.652/AG du 23 avril 2025 sur un avant-projet de ‘Loi-programme’, observation 4.

Voor een aantal amendementen wordt die nauwe band evenwel niet of onvoldoende duidelijk aangetoond, of vormt de door deze amendementen voorgestelde regeling geen dermate logisch en noodzakelijk verlengstuk van het ontwerp van programmawet (hierna: het ontwerp), dat zij niet als een apart wetsvoorstel zou kunnen worden behandeld of dat het ontwerp geen doorgang zou kunnen vinden zonder de voorgestelde amendementen.

3.1. Dat is het geval voor de amendementen nrs. 28 tot 30 (*Parl. St. Kamer 2025-26, nr. 56-1378/19*) die strekken tot wijziging van het koninklijk besluit nr. 38 van 27 juli 1967 'houdende inrichting van het sociaal statuut der zelfstandigen'. De voorgenomen wijzigingen betreffen correcties en verduidelijkingen in de regeling van de vrijstelling van betaling van de voorlopige sociale bijdragen verschuldigd door zelfstandigen, evenals een herziening van de samenstelling en de werking van de Beroepscommissie voor de Vrijstelling van Bijdragen die bij de Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen is ingesteld. Die amendementen vertonen geen band met de begroting.

3.2. Hetzelfde geldt voor de amendementen nrs. 55 tot 61 (*Parl. St. Kamer 2025-26, nr. 56-1378/31*) die erop gericht zijn de categorieën van beschermde residentiële afnemers waarvoor maximumprijzen kunnen worden bepaald voor de levering van elektriciteit (artikel 20, § 2, van de wet van 29 april 1999 'betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt') en gas (artikel 15/10, § 2, van de wet van 12 april 1965 'betreffende het vervoer van gasachtige produkten en andere door middel van leidingen') aan te vullen met de rechthebbenden van de verhoogde tegemoetkoming in de zin van artikel 37, § 19, van de gecoördineerde wet van 14 juli 1994 'betreffende de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen'. Die amendementen hebben geen nauwe band met de begroting.

3.3. Dit is ook het geval voor amendement nr. 73 (*Parl. St. Kamer 2025-26, nr. 56-1378/31*), dat ertoe strekt artikel 2, § 1, eerste lid, c), van het koninklijk besluit van 24 december 1993 'ter uitvoering van de wet van 6 januari 1989 tot vrijwaring van 's lands concurrentievermogen' op te heffen. Daarmee zouden motorbrandstoffen (met uitzondering van lpg) niet langer worden uitgesloten van de gezondheidsindex.

4. De adviesaanvraag is dan ook onontvankelijk voor de amendementen nrs. 28 tot 30 (*Parl. St. Kamer 2025-26, nr. 56-1378/19*) en amendementen nrs. 55 tot 61 en 73 (*Parl. St. Kamer 2025-26, nr. 56-1378/31*).

*

Pour un certain nombre d'amendements, ce lien étroit n'est toutefois pas clairement établi ou ne l'est pas suffisamment ou le régime proposé par ces amendements ne s'inscrit pas à ce point dans le prolongement logique et nécessaire du projet de loi-programme (ci-après: le projet) qu'il ne pourrait être traité sous la forme d'une proposition de loi distincte ou que le projet ne pourrait se concrétiser sans les amendements proposés.

3.1. Tel est le cas des amendements n°s 28 à 30 (*Doc. parl., Chambre, 2025-2026, n° 56-1378/19*) qui visent à modifier l'arrêté royal n° 38 du 27 juillet 1967 'organisant le statut social des travailleurs indépendants'. Les modifications envisagées concernent des corrections et des précisions à apporter dans le régime de dispense de paiement des cotisations sociales provisoires dues par les travailleurs indépendants, ainsi qu'une révision de la composition et du fonctionnement de la Commission de recours en matière de dispense de cotisations, instituée auprès de l'Institut national d'assurances sociales pour travailleurs indépendants. Ces amendements ne présentent aucun lien avec le budget.

3.2. Il en va de même des amendements n°s 55 à 61 (*Doc. parl., Chambre, 2025-2026, n° 56-1378/31*), destinés à compléter les catégories de clients protégés résidentiels pour lesquelles des prix maximaux peuvent être fixés pour la fourniture d'électricité (article 20, § 2, de la loi du 29 avril 1999 'relative à l'organisation du marché de l'électricité') et de gaz (article 15/10, § 2, de la loi du 12 avril 1965 'relative au transport de produits gazeux et autres par canalisations') en y ajoutant les bénéficiaires de l'intervention majorée au sens de l'article 37, § 19, de la loi coordonnée du 14 juillet 1994 'relative à l'assurance obligatoire soins de santé et indemnités'. Ces amendements ne présentent pas de lien étroit avec le budget.

3.3. Tel est également le cas de l'amendement n° 73 (*Doc. parl., Chambre, 2025-2026, n° 56-1378/31*), visant à abroger l'article 2, § 1er, alinéa 1er, c), de l'arrêté royal du 24 décembre 1993 'portant exécution de la loi du 6 janvier 1989 de sauvegarde de la compétitivité du pays'. Les carburants (à l'exception du GPL) ne seraient ainsi plus exclus de l'indice santé.

4. La demande d'avis est dès lors irrecevable en ce qui concerne les amendements n°s 28 à 30 (*Doc. parl., Chambre, 2025-2026, n° 56-1378/19*) et les amendements n°s 55 à 61 et 73 (*Doc. parl., Chambre, 2025-2026, n° 56-1378/31*).

*

Met toepassing van artikel 84, § 3, eerste lid, van de wetten op de Raad van State, heeft de afdeling Wetgeving zich moeten beperken tot het onderzoek van de bevoegdheid van de steller van de handeling, van de rechtsgrond², alsmede van de vraag of aan de te vervullen vormvereisten is voldaan.

*

VORMVEREISTEN

1. De amendementen nrs. 1 tot 6 (*Parl.St. Kamer 2025-26*, nr. 56-1378/2) betreffen regelingen waarvoor de indieners dienen na te gaan of een aanmelding bij de Europese Commissie op grond van artikel 108, lid 3, van het Verdrag 'betreffende de werking van de Europese Unie' (hierna: VWEU) vereist is, dan wel of een vrijstellingsregeling van toepassing is en, zo dat het geval is, of aan de voorwaarden voor de toepassing daarvan is voldaan.

Bij het onderzoek van die amendementen wordt nader ingegaan op dit aspect.

2. De om advies voorgelegde amendementen nrs. 7 tot 11, 52 tot 54, 62 tot 64, 6674 tot 77 en 80 (*Parl.St. Kamer 2025-26*, nr. 56-1378/29 en nr. 56-1378/31) strekken tot vervanging of weglating van bepalingen vervat in afdeling 1 ('Wijziging van de accijnstarieven voor benzine, gasolie, aardgas en elektriciteit') van hoofdstuk 3 ('Wijziging van de programmawet van 27 december 2004') van titel 2 ('Financiën') van het ontwerp.

Die amendementen moeten, vooraleer ze kunnen worden aangenomen, op grond van de gecoördineerde overeenkomst van 25 juli 1921 'tot oprichting van de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie (BLEU)' het voorwerp uitmaken van een verplicht advies van de BLEU Douaneraad (artikel 16, § 2, van die overeenkomst) en van een overleg van het Comité van ministers van de BLEU (artikelen 4 en 5 van die overeenkomst).

ALGEMENE OPMERKING

Voor de amendementen nrs. 7 tot 11, 52 tot 54, 62 tot 64, 66, 74 tot 77 en 80 (*Parl.St. Kamer 2025-26*, nr. 56-1378/29 en nr. 56-1378/31), die strekken tot vervanging of weglating van bepalingen vervat in afdeling 1 ('Wijziging van de accijnstarieven voor benzine, gasolie, aardgas en elektriciteit') van hoofdstuk 3 ('Wijziging van de programmawet van 27 december 2004') van titel 2 ('Financiën') van het ontwerp is de verantwoording in het licht van het gelijkheidsbeginsel uiterst summier.³ Het verdient aanbeveling dat een deugdelijke verantwoording tot uiting wordt gebracht tijdens de verdere parlementaire bespreking van die amendementen.

² Aangezien het om amendementen op een wetsontwerp gaat, wordt onder "rechtsgrond" de conformiteit met hogere rechtsnormen verstaan.

³ Zie ook adv. RvS 78.747/1-2-3-4-16 over het voorontwerp van 'Programmawet', *Parl.St. Kamer 2025-26*, nr. 56-1378/1, 523.

En application de l'article 84, § 3, alinéa 1er, des lois sur le Conseil d'État, la section de législation a dû se limiter à l'examen de la compétence de l'auteur de l'acte, du fondement juridique² et de l'accomplissement des formalités prescrites.

*

FORMALITÉS

1. Les amendements n°s 1 à 6 (*Doc. parl., Chambre, 2025-2026*, n° 56-1378/2) concernent des réglementations pour lesquelles les auteurs devront vérifier si une notification à la Commission européenne est requise sur la base de l'article 108, paragraphe 3, du Traité 'sur le fonctionnement de l'Union européenne' (ci-après: TFUE), ou si un régime de dispense est applicable, auquel cas on vérifiera si les conditions d'application de ce dernier sont respectées.

Cet aspect sera examiné plus avant lors de l'examen des amendements.

2. Les amendements n°s 7 à 11, 52 à 54, 62 à 64, 66, 74 à 77 et 80 (*Doc. parl., Chambre, 2025-2026*, n° 56-1378/29 et n° 56-1378/31), soumis pour avis, visent à remplacer ou à supprimer des dispositions contenues dans la section 1re ('Modification des taux d'accises pour l'essence, le gasoil, le gaz naturel et l'électricité') du chapitre 3 ('Modification de la loi-programme du 27 décembre 2004') du titre 2 ('Finances') du projet.

Avant de pouvoir être adoptés, ces amendements devront faire l'objet, sur la base de la Convention coordonnée du 25 juillet 1921 'instituant l'Union économique belgo-luxembourgeoise (UEBL)', d'un avis obligatoire du Conseil des Douanes de l'UEBL (article 16, § 2, de cette convention) et d'une concertation du Comité de ministres de l'UEBL (articles 4 et 5 de cette convention).

OBSERVATION GÉNÉRALE

Pour les amendements n°s 7 à 11, 52 à 54, 62 à 64, 66, 74 à 77 et 80 (*Doc. Parl., Chambre, 2025-2026*, n° 56-1378/29 et n° 56-1378/31), qui visent à remplacer ou à supprimer des dispositions contenues dans la section 1re ('Modification des taux d'accises pour l'essence, le gasoil, le gaz naturel et l'électricité') du chapitre 3 ('Modification de la loi-programme du 27 décembre 2004') du titre 2 ('Finances') du projet, la justification vue sous l'angle du principe d'égalité est extrêmement sommaire³. Il est recommandé de prévoir une justification adéquate au cours des débats parlementaires ultérieurs relatifs à ces amendements.

² S'agissant d'amendements à un projet de loi, on entend par "fondement juridique" la conformité aux normes supérieures.

³ Voir aussi l'avis C.E. 78.747/1-2-3-4-16 sur un avant-projet de 'Loi-programme', *Doc. parl., Chambre, 2025-2026*, n° 56-1378/1, 523.

ONDERZOEK VAN DE AMENDEMENTEN

DOC 56 1378/29

AMENDEMENTEN NRS. 1-4

1. Amendementen nrs. 1 tot 4 strekken tot wijziging van de artikelen 14 en 15 van het ontwerp, die op hun beurt wijzigingen aanbrengen aan de fiscale behandeling van dividenden uitgekeerd onder het VVPR*bis*-regime⁴ (amendementen nrs. 1 en 2) en uit liquidatiereserves (amendementen nrs. 3 en 4).

2.1. Overeenkomstig artikel 14, 1°, van het ontwerp wordt de in artikel 171, 3°*sexies*, van het Wetboek van de Inkomstenbelastingen 1992 (hierna: WIB 92) bepaalde aanslagvoet voor dividenden verhoogd van 15 % naar 18 %. Uit de tekst van amendement nr. 1 en de verantwoording bij de amendementen nrs. 1 en 2 blijkt dat amendement nr. 2 ertoe strekt de aanslagvoet van 15 % te behouden voor dividenden die voortkomen uit de aantasting van een reserve die werd aangelegd naar aanleiding van de afsluiting van een boekjaar dat eindigde op uiterlijk 31 december 2025. Het voormelde artikel 14, 1°, wordt evenwel niet in die zin gewijzigd en moet aldus, ter wille van de coherentie van die bepaling, worden aangepast.

2.2. De amendementen nrs. 1 en 2 hebben een verschillende aanslagvoet voor dividenden onder het VVPR*bis*-regime tot gevolg naargelang hun toekenning of betaalbaarstelling voortkomt uit de aantasting van een reserve die werd aangelegd naar aanleiding van de afsluiting van een boekjaar dat eindigde op uiterlijk 31 december 2025 of na 31 december 2025.

Volgens de rechtspraak van het Grondwettelijk Hof is een verschil in behandeling slechts verenigbaar met de grondwettelijke beginselen van gelijkheid en niet-discriminatie, wanneer dat verschil op een objectief criterium berust en het redelijk verantwoord is. Het bestaan van een dergelijke verantwoording moet worden beoordeeld, rekening houdend met het doel en de gevolgen van de betrokken maatregel en met de aard van de ter zake geldende beginselen; het beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie is geschonden wanneer er geen redelijk verband van evenredigheid bestaat tussen de aangewende middelen en het beoogde doel.⁵ Bij artikel 172 van de Grondwet wordt de toepasselijkheid van de grondwettelijke regels van gelijkheid en van niet-discriminatie (artikelen 10 en 11 van de Grondwet) bevestigd in fiscale aangelegenheden. Deze bepaling is immers een precisering of een bijzondere toepassing van het in artikel 10 van de Grondwet geformuleerde gelijkheidsbeginsel.

⁴ Afkorting voor verlaagde voorheffing / précompte réduite *bis*.

⁵ Vaste rechtspraak van het Grondwettelijk Hof. Zie bv.: GwH 17 juli 2014, nr. 107/2014, B.12; GwH 25 september 2014, nr. 141/2014, B.4.1; GwH 30 april 2015, nr. 50/2015, B.16; GwH 18 juni 2015, nr. 91/2015, B.5.1; GwH 16 juli 2015, nr. 104/2015, B.6; GwH 16 juni 2016, nr. 94/2016, B.3; GwH 18 mei 2017, nr. 60/2017, B.11; GwH 15 juni 2017, nr. 79/2017, B.3.1; GwH 19 juli 2017, nr. 99/2017, B.11; GwH 28 september 2017, nr. 104/2017, B.8.

EXAMEN DES AMENDEMENTS

DOC 56 1378/29

AMENDEMENTS N^{OS} 1-4

1. Les amendements n°s 1 à 4 visent à modifier les articles 14 et 15 du projet, qui à leur tour apportent des modifications au traitement fiscal des dividendes distribués dans le cadre du régime VVPR*bis*⁴ (amendements n°s 1 et 2) et provenant de réserves de liquidation (amendements n°s 3 et 4).

2.1. Conformément à l'article 14, 1°, du projet, le taux d'imposition des dividendes fixé à l'article 171, 3°*sexies*, du Code des impôts sur les revenus 1992 (ci-après: CIR 92) est porté de 15 % à 18 %. Il ressort du texte de l'amendement n° 1 et de la justification des amendements n°s 1 et 2 que l'amendement n° 2 vise à maintenir le taux d'imposition de 15 % pour les dividendes qui découlent de la diminution d'une réserve constituée lors de la clôture d'un exercice qui s'est achevé au plus tard le 31 décembre 2025. L'article 14, 1°, précité n'est toutefois pas modifié en ce sens et doit donc, dans un souci de cohérence de cette disposition, être adapté.

2.2. Les amendements n°s 1 et 2 impliquent un taux d'imposition des dividendes différent dans le cadre du régime VVPR*bis* selon que leur attribution ou mise en paiement résulte de la diminution d'une réserve constituée lors de la clôture d'un exercice qui s'est achevé au plus tard le 31 décembre 2025 ou après le 31 décembre 2025.

Selon la jurisprudence de la Cour constitutionnelle, une différence de traitement ne peut se concilier avec les principes constitutionnels d'égalité et de non-discrimination que si cette différence repose sur un critère objectif et si elle est raisonnablement justifiée. L'existence d'une telle justification doit s'apprécier en tenant compte du but et des effets de la mesure concernée ainsi que de la nature des principes en cause; le principe d'égalité et de non-discrimination est violé lorsqu'il n'existe pas de rapport raisonnable de proportionnalité entre les moyens employés et le but visé⁵. L'article 172 de la Constitution confirme l'applicabilité des règles constitutionnelles d'égalité et de non-discrimination (articles 10 et 11 de la Constitution) en matière d'impôts. Cette disposition constitue en effet une précision ou une application particulière du principe d'égalité formulé à l'article 10 de la Constitution.

⁴ Abréviations de verlaagde voorheffing / précompte réduit *bis*.

⁵ Jurisprudence constante de la Cour constitutionnelle. Voir par exemple: C.C., 17 juillet 2014, n° 107/2014, B.12; C.C., 25 septembre 2014, n° 141/2014, B.4.1; C.C., 30 avril 2015, n° 50/2015, B.16; C.C., 18 juin 2015, n° 91/2015, B.5.1; C.C., 16 juillet 2015, n° 104/2015, B.6; C.C., 16 juin 2016, n° 94/2016, B.3; C.C., 18 mai 2017, n° 60/2017, B.11; C.C., 15 juin 2017, n° 79/2017, B.3.1; C.C., 19 juillet 2017, n° 99/2017, B.11; C.C., 28 septembre 2017, n° 104/2017, B.8.

Het Grondwettelijk Hof kent de fiscale wetgever daarbij een ruime beoordelingsvrijheid toe. Zo overweegt het Hof:

“In fiscale zaken beschikt de wetgever over een ruime beoordelingsvrijheid. Dat is met name het geval wanneer hij de belastingplichtigen, de belastbare materie, de heffingsgrondslag, de aanslagvoet en de eventuele belastingvrijstellingen bepaalt van de belastingen waarin hij voorziet. Het Hof vermag, in die aangelegenheid, de beleidskeuzes van de wetgever, alsook de motieven die daaraan ten grondslag liggen, slechts af te keuren indien zij op een manifeste vergissing zouden berusten of indien zij onredelijk zouden zijn.”⁶

Bij de amendementen nrs. 1 en 2 zijn in het licht van het gelijkheidsbeginsel de volgende opmerkingen te maken.

2.2.1. Blijkens de verantwoording ervan strekken de amendementen nrs. 1 en 2 ertoe de bestaande aanslagvoet van 15 % te behouden voor dividenden uit reserves die “voorafgaand aan de introductie van dit wetsontwerp” werden opgebouwd. In het licht van die doelstelling rijst de vraag of het criterium op basis waarvan het onderscheid wordt gemaakt tussen een aanslagvoet van 15 % en een aanslagvoet van 18 %, met name de afsluiting van een boekjaar dat eindigt op uiterlijk 31 december 2025 dan wel na 31 december 2025, wel pertinent is. Het gevolg van dat criterium is immers dat het behoud van de aanslagvoet van 15 % niet van toepassing is op dividenden uitgekeerd door vennootschappen met een boekjaar dat niet samenvalt met het kalenderjaar en pas eindigt na 31 december 2025, terwijl de beoogde reserves eveneens “voorafgaand aan de introductie van dit wetsontwerp” werden opgebouwd.

De amendementen nrs. 1 en 2 moeten op dit punt in het licht van het gelijkheidsbeginsel aan een bijkomend onderzoek worden onderworpen.

2.2.2. Bij amendement nr. 2 wordt in artikel 14 van het ontwerp, enerzijds, een punt 1°/1 ingevoegd dat artikel 171, 3^osexies, van het WIB 92 wijzigt en, anderzijds, een punt 1°/2 dat artikel 171, 3^osexies/2, van het WIB 92 invoegt. Die ontworpen bepalingen stellen de aanslagvoet van de belasting vast voor dividenden die zijn verleend of toegekend uit de winstverdeling van het derde boekjaar volgend op dat van de inbreng of later en die “voortkomen uit de aantasting van een reserve” die werd aangelegd naar aanleiding van de afsluiting van een boekjaar dat eindigde op uiterlijk 31 december 2025 respectievelijk na 31 december 2025.

Bij amendement nr. 1 wordt in artikel 15 van het ontwerp, enerzijds, de bepaling onder punt 4° die artikel 269, § 2, tweede lid, 2°, van het WIB 92 wijzigt, aangepast en, anderzijds, een punt 5° toegevoegd dat artikel 269, § 2, tweede lid, 3°, van het WIB 92 invoegt. Die ontworpen bepalingen stellen de aanslagvoet van de roerende voorheffing vast voor dividenden verleend of toegekend uit de winstverdeling voor het derde boekjaar volgend op dat van de verrichte inbreng bij de oprichting van de vennootschap of bij een kapitaalverhoging, of voor volgende boekjaren, “in de mate dat hun toekenning of betaalbaarstelling voortkomt uit de aantasting van een

La Cour constitutionnelle accorde à cet égard un pouvoir d’appréciation étendu au législateur fiscal. Elle considère ainsi ce qui suit:

“En matière fiscale, le législateur dispose d’un pouvoir d’appréciation étendu. Tel est notamment le cas lorsqu’il détermine les redevables, la matière imposable, la base d’imposition, le taux d’imposition et les éventuelles exonérations d’impôts qu’il prévoit. Dans cette matière, la Cour ne peut censurer les choix politiques du législateur et les motifs qui les fondent que s’ils reposent sur une erreur manifeste ou sont déraisonnables”⁶.

Les amendements n°s 1 et 2 appellent les observations suivantes au regard du principe d’égalité.

2.2.1. Selon leur justification, les amendements n°s 1 et 2 visent à maintenir le taux d’imposition existant de 15 % pour les dividendes provenant de réserves constituées “avant le dépôt du projet de loi”. Au regard de cet objectif, la question se pose de savoir si le critère sur la base duquel la distinction est opérée entre un taux d’imposition de 15 % et un taux d’imposition de 18 %, à savoir la clôture d’un exercice qui s’achève au plus tard le 31 décembre 2025 ou après le 31 décembre 2025, est bel et bien pertinent. En effet, ce critère a pour conséquence que le maintien du taux d’imposition de 15 % ne s’applique pas aux dividendes distribués par des sociétés dont l’exercice comptable ne coïncide pas avec l’année civile et ne se termine qu’après le 31 décembre 2025, alors que les réserves visées ont également été constituées “avant le dépôt du projet de loi”.

Les amendements n°s 1 et 2 doivent être soumis à un examen complémentaire sur ce point au regard au principe d’égalité.

2.2.2. L’amendement n° 2 insère à l’article 14 du projet, d’une part, un 1°/1 qui modifie l’article 171, 3^osexies, du CIR 92 et, d’autre part, un 1°/2 qui insère l’article 171, 3^osexies/2, du CIR 92. Ces dispositions en projet fixent le taux de l’impôt pour les dividendes alloués ou attribués lors de la répartition bénéficiaire du troisième exercice comptable qui suit celui de l’apport ou ultérieurement et qui “découlent de la diminution d’une réserve” constituée lors de la clôture d’un exercice qui s’est achevé au plus tard le 31 décembre 2025, respectivement après le 31 décembre 2025.

L’amendement n° 1, d’une part, adapte à l’article 15 du projet le 4°, qui modifie l’article 269, § 2, alinéa 2, 2°, du CIR 92 et, d’autre part, ajoute un 5° qui insère l’article 269, § 2, alinéa 2, 3°, du CIR 92. Ces dispositions en projet fixent le taux du précompte mobilier pour les dividendes alloués ou attribués lors de la répartition bénéficiaire du troisième exercice comptable qui suit celui de l’apport effectué lors de la constitution de la société ou d’une augmentation de son capital, ou des exercices suivants, “dans la mesure où leur attribution ou mise en paiement résulte de la diminution d’une réserve” constituée lors de la clôture d’un exercice qui s’est

⁶ GwH 13 maart 2025, nr. 42/2025, B.5.

⁶ C.C., 13 mars 2025, n° 42/2025, B.5.

reserve" die werd aangelegd naar aanleiding van de afsluiting van een boekjaar dat eindigde op uiterlijk 31 december 2025 respectievelijk na 31 december 2025.

Aldus hebben die ontworpen bepalingen tot gevolg dat de verlaagde aanslagvoeten van het VVPR*bis*-regime enkel van toepassing zijn op dividenden die voortkomen uit de aantasting van een aangelegde reserve. De verlaagde aanslagvoeten lijken niet langer van toepassing op dividenden die naar aanleiding van de resultaatverwerking van de te bestemmen winst van een boekjaar rechtstreeks worden verleend of toegekend uit die te bestemmen winst, omdat die dividenden "niet voortkomen uit de aantasting van enige reserve". Het komt aan de indiener van het amendement toe te verduidelijken of dit al dan niet de bedoeling is, en ofwel het amendement aan te passen, ofwel tijdens de verdere parlementaire bespreking ervan een deugdelijke verantwoording tot uiting te brengen voor het verschil in fiscale behandeling van dividenden naargelang deze worden uitgekeerd uit reserves of uit te bestemmen winst.

2.3. Artikel 18, tweede lid, van het ontwerp regelt de inwerkingtreding van onder meer de artikelen 14, 1°, en 15, 4°, ervan en bepaalt het temporele toepassingsgebied. Vermits de amendementen nrs. 1 en 2 ertoe strekken de artikelen 14 en 15 van het ontwerp aan te vullen met de punten 1°/1, 1°/2 respectievelijk punt 5°, en deze bepalingen verband houden met de eerstvermelde bepalingen, moet in artikel 18, tweede lid, van dat ontwerp eveneens de inwerkingtreding en temporele werking van die ontworpen punten worden bepaald.

3.1. De amendementen nrs. 3 en 4 strekken er vooreerst toe bij de fiscale behandeling van dividenden uit liquidatiere-serves de artikelen 14, 3°, en 15, 2°, van het ontwerp weg te laten, die in respectievelijk de artikelen 171, 3°*septies*, a), en 269, § 1, 8°, a), van het WIB 92 de datum van "31 december 2025" wijzigen in die van "30 december 2025".

Ter wille van de coherentie van de amendementen, moet ook de in de artikelen 14, 4°, en 15, 3°, van het ontwerp bepaalde wijziging van de datum van "31 december 2025" in die van "30 december 2025" worden weggelaten.

3.2. De amendementen nrs. 3 en 4 strekken er daarnaast toe om in de artikelen 14, 4°, en 15, 3°, van het ontwerp de vermelding "6,5 pct." te vervangen door de vermelding "9,8 %". Die bepalingen strekken op hun beurt ertoe om in de thans geldende artikelen 171, 3°*septies*, b), en 269, § 1, 8°, b), van het WIB 92 onder meer de vermelding "6,5 pct." te vervangen door de vermelding "9,8 pct."

Voormelde amendementen hebben tot gevolg dat de artikelen 14, 4°, en 15, 3°, van het ontwerp luiden als volgt:

4° in de bepaling onder 3°*septies*, b), wordt de vermelding "31 december 2025" vervangen door de vermelding "30 december 2025" en wordt de vermelding "9,8 %" vervangen door de vermelding "9,8 pct.";

achevé au plus tard le 31 décembre 2025, respectivement après le 31 décembre 2025.

Ainsi, ces dispositions en projet ont pour conséquence que les taux d'imposition réduits dans le cadre du régime VVPR*bis* ne s'appliquent qu'aux dividendes qui découlent de la diminution d'une réserve constituée. Les taux d'imposition réduits ne semblent plus s'appliquer aux dividendes qui, à l'occasion de l'affectation du résultat du bénéfice à affecter d'un exercice comptable, sont alloués ou attribués directement à partir de ce bénéfice à affecter, dès lors que ces dividendes "ne découlent pas de la diminution d'une quelconque réserve". Il revient à l'auteur de l'amendement de préciser si telle est ou non l'intention, et soit d'adapter l'amendement, soit lors des travaux préparatoires ultérieurs le concernant, de justifier adéquatement la différence de traitement fiscal des dividendes selon qu'ils sont distribués à partir de réserves ou du bénéfice à affecter.

2.3. L'article 18, alinéa 2, du projet règle l'entrée en vigueur, notamment, de ses articles 14, 1°, et 15, 4°, et détermine le champ d'application temporel. Dès lors que les amendements n°s 1 et 2 visent à compléter les articles 14 et 15 du projet par les points 1°/1, 1°/2, respectivement le 5°, et que ces dispositions se rapportent aux dispositions citées en premier, l'article 18, alinéa 2, de ce projet doit également fixer l'entrée en vigueur et les effets temporels de ces points en projet.

3.1. Les amendements n°s 3 et 4 visent tout d'abord, en ce qui concerne le traitement fiscal de dividendes provenant de réserves de liquidation, à omettre les articles 14, 3°, et 15, 2°, du projet, qui modifient respectivement aux articles 171, 3°*septies*, a), et 269, § 1er, 8°, a), du CIR 92 la date du "31 décembre 2025" en "30 décembre 2025".

Dans un souci de cohérence des amendements, on omettra également la modification de la date du "31 décembre 2025" en "30 décembre 2025" prévue aux articles 14, 4°, en 15, 3°, du projet.

3.2. En outre, les amendements n°s 3 et 4 visent à remplacer, aux articles 14, 4°, et 15, 3°, du projet, la mention "6,5 p.c." par la mention "9,8 %". Ces dispositions visent à leur tour à remplacer, aux articles 171, 3°*septies*, b), et 269, § 1er, 8°, b), actuellement en vigueur, du CIR 92, notamment la mention "6,5 p.c." par la mention "9,8 p.c."

Les amendements précités ont pour effet que les articles 14, 4°, et 15, 3°, du projet s'énoncent comme suit:

4° dans le 3°*septies*, b), la mention "31 décembre 2025" est remplacée par la mention "30 décembre 2025" et la mention "9,8 %" est remplacée par la mention "9,8 p.c.";

3° in paragraaf 1, 8°, b), wordt de vermelding “31 december 2025” vervangen door de vermelding “30 december 2025” en wordt de vermelding “9,8 %” vervangen door de vermelding “9,8 pct.”

Vermits in de thans geldende artikelen 171, 3°septies, b), en 269, § 1, 8°, b), van het WIB 92 de vermelding “9,8 %” niet voorkomt, zijn de amendementen nrs. 3 en 4 op dit punt zinledig, zodat die amendementen aan een nieuw onderzoek moeten worden onderworpen.

3.3. De amendementen nrs. 3 en 4 strekken er tot slot toe om de artikelen 14, 4°, en 15, 3°, van het ontwerp aan te vullen zodat in de artikelen 171, 3°septies, b), en 269, § 1, 8°, b), van het WIB 92 een aanslagvoet van 23 % wordt vastgesteld voor dividenden uit liquidatiereserves waarvan het aangetaste gedeelte werd toegevoegd op een datum na 31 december 2025, indien dit gedeelte minder dan drie jaar behouden is gebleven.

Ter wille van de coherentie van de artikelen 171, 3°septies, en 269, § 1, 8°, van het WIB 92 moet in de inleidende zin van die bepalingen de aanslagvoet van “23 pct.” worden ingevoegd, waardoor de amendementen tevens de artikelen 14, 2°, en 15, 1°, van het ontwerp moeten wijzigen.

AMENDEMENT NR. 5

In de Nederlandse tekst van het opschrift van het nieuwe hoofdstuk 6 moet worden geschreven “de wet van 26 juli 1996” in plaats van “de wet van 26 juni 1996”.

AMENDEMENT NR. 6

Dit amendement geeft geen aanleiding tot opmerkingen.

AMENDEMENTEN NRS. 7-11

1. Ter wille van de duidelijkheid vervang men het getal “2500.000” telkens door het getal “2.500.000” in de tekst van de amendementen nrs. 7 en 8.

2. Ter wille van de coherentie en de werkzaamheid van artikel 41, e), van het ontwerp, lijkt de vermelding “in 2026” in amendement nr. 10 te moeten worden weggelaten.

3. Amendement nr. 11 lijkt te berusten op een misverstand en wordt het best weggelaten: in het ontworpen artikel 419, d), van de programmawet van 27 december 2004 (artikel 38 van het ontwerp) wordt immers geen melding gemaakt van een tarief voor “zakelijk gebruik”.

AMENDEMENTEN NRS. 12-17

1. Bij de amendementen nrs. 12 tot 17 wordt titel 3 (‘Maatregelen met betrekking tot de index’), bestaande uit de

3° dans le paragraphe 1er, 8°, b), la mention “31 décembre 2025” est remplacée par la mention “30 décembre 2025” et la mention “9,8 %” est remplacée par la mention “9,8 p.c.”.

Dès lors que la mention “9,8 %” ne figure pas dans les articles 171, 3°septies, b), et 269, § 1er, 8°, b), actuellement en vigueur, du CIR 92, les amendements n°s 3 et 4 sont dépourvus de sens sur ce point, de sorte qu’ils doivent être soumis à un nouvel examen.

3.3. Enfin, les amendements n°s 3 et 4 visent à compléter les articles 14, 4°, en 15, 3°, du projet de sorte que les articles 171, 3°septies, b), et 269, § 1er, 8°, b), du CIR 92 fixent un taux d’imposition de 23 % pour les dividendes provenant de réserves de liquidation dont la partie diminuée a été ajoutée à une date postérieure au 31 décembre 2025, si cette partie a été conservée pendant moins de trois ans.

Dans un souci de cohérence des articles 171, 3°septies, et 269, § 1er, 8°, du CIR 92, on insérera dans la phrase introductive de ces dispositions le taux d’imposition de “23 p.c.”, ce qui implique que les amendements doivent également modifier les articles 14, 2°, et 15, 1°, du projet.

AMENDEMENT N° 5

Dans le texte néerlandais de l’intitulé du nouveau chapitre 6, on écrira “de wet van 26 juli 1996” au lieu de “de wet van 26 juni 1996”.

AMENDEMENT N° 6

Cet amendement ne donne lieu à aucune observation.

AMENDEMENTS N^{OS} 7-11

1. Dans un souci de clarté, on remplacera chaque fois le nombre “2500.000” par le nombre “2.500.000” dans le texte des amendements n°s 7 et 8.

2. Dans un souci de cohérence et d’effectivité de l’article 41, e), du projet, il semble qu’il faille omettre la mention “en 2026” dans l’amendement n° 10.

3. L’amendement n° 11 semble reposer sur un malentendu et mieux vaudrait l’omettre: en effet, l’article 419, d), en projet, de la loi-programme du 27 décembre 2004 (article 38 du projet) ne fait pas mention d’un tarif pour la “consommation professionnelle”.

AMENDEMENTS N^{OS} 12-17

1. Les amendements n°s 12 à 17 suppriment le titre 3 (‘Mesures relatives à l’index’), composé des articles 56 à 88

artikelen 56 tot 88 van het ontwerp weggelaten, met uitzondering van hoofdstuk 5 ('Maatregelen tot tijdelijke beperking van de indexering van sociale uitkeringen') ervan. Bij amendement nr. 16 wordt in hoofdstuk 5 een wijziging aangebracht.

In zoverre slechts een wijziging van hoofdstuk 5 wordt beoogd en niet de weglating ervan, zou de aan te nemen wet nog voorzien in de tijdelijke beperking van de indexering van een aantal sociale uitkeringen, maar niet langer van de pensioenen (hoofdstuk 4) of van de sociale uitkeringen voor zelfstandigen (hoofdstuk 6). Ook de maatregelen inzake loonmatiging (hoofdstukken 1 tot 3) blijven dan achterwege. De vraag rijst of dat de bedoeling is van de indieners en of het viseren van enkele sociale uitkeringen verenigbaar is met de grondwettelijke beginselen van gelijkheid en niet-discriminatie. Dat moet tijdens de parlementaire bespreking worden verduidelijkt. In voorkomend geval moet voor dat verschil in behandeling een redelijke verantwoording worden geboden.

2. Amendement nr. 16 strekt ertoe artikel 79, 1°, a), van het ontwerp te wijzigen teneinde de moederschapsuitkeringen en moederschapsverzekering uit de definitie van "sociale uitkeringen" weg te laten, zodat de tijdelijke beperking van de indexering ervan daarop niet van toepassing zou zijn.

Het verdient aanbeveling om voor het verschil in behandeling dat aldus ontstaat tussen personen die een uitkering genieten, al naargelang die onderworpen wordt aan de beperking, tijdens de parlementaire bespreking een redelijke verantwoording te geven.

AMENDEMENT NR. 18

Dit amendement geeft geen aanleiding tot opmerkingen.

AMENDEMENT NR. 31

Dit amendement geeft geen aanleiding tot opmerkingen.

AMENDEMENT NR. 49

1. Het amendement strekt ertoe om de maatregelen met betrekking tot de index in titel 3 van het ontwerp te vervangen door een indexsprong die is gebaseerd op de sprong die bij de wet van 23 april 2015 'tot verbetering van de werkgelegenheid' werd ingevoerd in het koninklijk besluit van 24 december 1993 'ter uitvoering van de wet van 6 januari 1989 tot vrijwaring van 's lands concurrentievermogen'. Daartoe worden in dat mechanisme de referentiemaanden (namelijk maart en april 2015) vervangen door nieuwe referentiemaanden (namelijk april en mei 2026).

du projet, à l'exception du chapitre 5 ('Mesures de limitation temporaire de l'indexation des prestations sociales') de celui-ci. L'amendement n° 16 apporte une modification au chapitre 5.

Dans la mesure où seule une modification du chapitre 5 est envisagée et non sa suppression, la loi à adopter prévoirait encore la limitation temporaire de l'indexation d'un certain nombre de prestations sociales, mais plus celle des pensions (chapitre 4) ni celle des prestations sociales pour travailleurs indépendants (chapitre 6). Les mesures relatives à la modération salariale (chapitres 1er à 3) sont alors également omises. La question se pose de savoir si telle est bien l'intention des auteurs et s'il peut se concilier avec les principes constitutionnels d'égalité et de non-discrimination de ne viser que quelques prestations sociales. Il conviendra de le préciser dans le cadre des travaux préparatoires. Le cas échéant, cette différence de traitement devra être raisonnablement justifiée.

2. L'amendement n° 16 vise à modifier l'article 79, 1°, a), du projet afin d'exclure les indemnités de maternité et l'assurance maternité de la définition des "prestations sociales", de sorte que la limitation temporaire de l'indexation de ces dernières ne s'y applique pas.

Il est recommandé de fournir, lors des travaux préparatoires, une justification raisonnable pour la différence de traitement qui en résulte entre les personnes bénéficiant d'une allocation, selon qu'elles sont soumises ou non à cette limitation.

AMENDEMENT N° 18

Cet amendement ne donne lieu à aucune observation.

AMENDEMENT N° 31

Cet amendement ne donne lieu à aucune observation.

AMENDEMENT N° 49

1. L'amendement vise à remplacer les mesures relatives à l'index figurant au titre 3 du projet par un saut d'index fondé sur celui qui a été instauré par la loi du 23 avril 2015 'concernant la promotion de l'emploi' dans l'arrêté royal du 24 décembre 1993 'portant exécution de la loi du 6 janvier 1989 de sauvegarde de la compétitivité du pays'. À cette fin, les mois de référence (à savoir, mars et avril 2015) de ce mécanisme sont remplacés par de nouveaux mois de référence (à savoir, avril et mai 2026).

De indexsprong van 2015 heeft echter een blijvende uitwerking.⁷ Door slechts de voormelde maanden te wijzigen, lijkt die indexsprong te worden uitgevlakt en overgedaan (met onmiddellijke gevolgen voor de aan de gezondheidsindex gekoppelde lonen en uitkeringen), veeleer dan dat er een *bijkomende* indexsprong wordt uitgevoerd. In zoverre de indiener van het amendement een bijkomende indexsprong beoogt, dient het koninklijk besluit van 24 december 1993 zodanig gewijzigd te worden dat de indexsprong van 2015 onverlet wordt gelaten (bijvoorbeeld door dat besluit aan te vullen met nieuwe bepalingen).

2.1. Daarbij is rekening te houden met het volgende. Artikel 23 van de Grondwet bepaalt dat ieder het recht heeft om een menswaardig leven te leiden. Daartoe waarborgen de onderscheiden wetgevers, rekening houdend met de overeenkomstige plichten, de economische, sociale en culturele rechten, waarvan ze de voorwaarden voor de uitoefening bepalen. Die rechten omvatten het recht op een billijke beloning, op sociale zekerheid en sociale bijstand en op gezinsbijslagen.

Artikel 23 van de Grondwet bevat een *standstill*-verplichting die eraan in de weg staat dat de bevoegde wetgever het beschermingsniveau dat geboden wordt door de van toepassing zijnde wetgeving in aanzienlijke mate vermindert zonder redelijke verantwoording.

In sociaal-economische aangelegenheden beschikt de bevoegde wetgever over een ruime beoordelingsbevoegdheid om de maatregelen te bepalen die moeten worden genomen om de door hem vastgestelde doelstellingen te bereiken.⁸ De *standstill*-verplichting kan niet zo worden begrepen dat ze elke regelgever, in het raam van zijn bevoegdheden, de verplichting oplegt om niet te raken aan de bij wet bepaalde nadere regels inzake de voormelde rechten. Zij verbiedt hun om maatregelen aan te nemen die, zonder redelijke verantwoording, een aanzienlijke achteruitgang daarvan zouden betekenen, maar zij ontzegt hun niet de bevoegdheid om te oordelen hoe dat recht op de meest adequate wijze wordt gewaarborgd.

2.2. Bij de beoordeling van de indexsprong van 2015 heeft het Grondwettelijk Hof geoordeeld dat als de keuze van de maatregel niet manifest zonder redelijke verantwoording blijkt, het de rechter niet toekomt zijn beoordeling van de economische situatie en van de middelen die moeten worden aangewend om de doelstellingen, zoals een beperking van de overheidsuitgaven, te bereiken, in de plaats te stellen van het oordeel van de wetgever. In dat geval besloot het Hof, zonder te onderzoeken of de maatregel een aanzienlijke achteruitgang inhield van de voormelde rechten, dat de vermindering van de koopkracht van de gerechtigden van wedden, lonen en sociale uitkeringen die waren onderworpen aan de blokkering en de sprong van de afgevlakte gezondheidsindex kon worden verantwoord door de door de wetgever nagestreefde

⁷ Zie artikel 2^{quater} van het koninklijk besluit van 24 december 1993, waarin wordt bepaald dat de afgevlakte gezondheidsindex, ook na het einde van de periode van blokkering ervan, wordt berekend met toepassing van een neerwaartse corrigerende factor van 2 %.

⁸ Zie bijvoorbeeld GwH 20 juli 2023, nr. 112/2023, B.5.2-B.5.4; GwH 7 november 2024, nr. 116/2024, B.39.2- B.39.4.

Le saut d'index de 2015 a toutefois des effets durables⁷. En modifiant uniquement les mois précités, l'amendement semble gommer et recréer ce saut d'index (avec des conséquences immédiates sur les salaires et les allocations liés à l'indice santé), au lieu d'instaurer un saut d'index *supplémentaire*. Dans la mesure où l'auteur de l'amendement vise un saut d'index supplémentaire, il y a lieu de modifier l'arrêté royal du 24 décembre 1993 de manière à ce que le saut d'index de 2015 reste inchangé (par exemple en complétant cet arrêté par de nouvelles dispositions).

2.1. À cet égard, il convient de tenir compte de ce qui suit. L'article 23 de la Constitution dispose que chacun a le droit de mener une vie conforme à la dignité humaine. À cet effet, les différents législateurs garantissent, en tenant compte des obligations correspondantes, les droits économiques, sociaux et culturels, et déterminent les conditions de leur exercice. Ces droits comprennent le droit à une rémunération équitable, à la sécurité sociale et à l'aide sociale ainsi qu'aux allocations familiales.

L'article 23 de la Constitution contient une obligation de *standstill* qui interdit au législateur compétent de réduire significativement, sans justification raisonnable, le degré de protection offert par la législation applicable.

En matière socio-économique, le législateur compétent dispose d'un large pouvoir d'appréciation en vue de déterminer les mesures à prendre pour tendre vers les objectifs qu'il s'est fixés⁸. L'obligation de *standstill* ne peut toutefois s'entendre comme imposant à chaque législateur, dans le cadre de ses compétences, de ne pas toucher aux modalités relatives aux droits précités, prévues par la loi. Elle leur interdit d'adopter des mesures qui marqueraient, sans justification raisonnable, un recul significatif, mais elle ne les prive pas du pouvoir d'apprécier la manière dont ce droit est le plus adéquatement assuré.

2.2. Dans le cadre de l'examen du saut d'index de 2015, la Cour constitutionnelle a jugé que dès lors que le choix de la mesure n'apparaît pas manifestement dépourvu de justification raisonnable, il ne revient pas au juge de substituer sa propre appréciation de la situation économique et des moyens à mettre en œuvre pour atteindre les objectifs, comme une limitation des dépenses publiques, à celle du législateur. Dans ce cas, la Cour a décidé, sans examiner si la mesure constituait un recul significatif des droits précités, que la diminution du pouvoir d'achat des bénéficiaires des traitements, rémunérations et allocations sociales soumis au blocage et au saut de l'indice santé lissé pouvait être justifiée par les objectifs d'intérêt général poursuivis par le législateur. La Cour a également tenu compte à cet égard du fait que la diminution réelle du pouvoir

⁷ Voir l'article 2^{quater} de l'arrêté royal du 24 décembre 1993, qui dispose que l'indice santé lissé est, même après la fin de la période de blocage de celui-ci, calculé en appliquant un facteur de correction à la baisse de 2 %.

⁸ Voir, par exemple: C.C., 20 juillet 2023, n° 112/2023, B.5.2-B.5.4; C.C., 7 novembre 2024, n° 116/2024, B.39.2-B.39.4.

doelstellingen van algemeen belang. Het Hof hield daarbij ook rekening met de vaststelling dat de reële vermindering van de koopkracht een beperkte omvang had en werd gecompenseerd door maatregelen die door de wetgever en de uitvoerende macht samen worden aangenomen vanuit de bekommernis om de impact ervan op de minst hoge inkomens te milderen.⁹

2.3. De verantwoording bij het amendement verwijst thans enkel naar de door het Grondwettelijk Hof aanvaarde doelstelling van de verbetering van het concurrentievermogen van de ondernemingen, hetgeen weliswaar de pertinentie aantoont van een indexsprong gericht op de lonen in de private sector, maar niet op ambtenarenweden en sociale uitkeringen. Dat laatste zou in het licht van wat voorafgaat enkel aanvaardbaar zijn als de indiener van het amendement ook de beperking van de overheidsuitgaven zou nastreven, hetgeen tijdens de parlementaire bespreking moet worden verduidelijkt. In het andere geval moet het toepassingsgebied van de maatregel beter worden afgestemd op de nagestreefde doelstelling.

In ieder geval moet tijdens de parlementaire bespreking worden nagegaan of de indexsprong beschouwd kan worden als een aanzienlijke achteruitgang van het beschermingsniveau van de voormelde rechten en of daarvoor in voorkomend geval een redelijke verantwoording bestaat.¹⁰

DOC 56 1378/031

AMENDEMENT NR. 50

Het amendement voegt in boek II, titel V, van het Wetboek diverse rechten en taksen wat de jaarlijkse taks op de verzekeringsverrichtingen betreft, een artikel 183/1 in op grond waarvan de verzekeringsinstellingen en bijhuizen de kosten van de jaarlijkse taks op de verzekeringsverrichtingen niet mogen doorrekenen aan de titularissen van de verzekeringscontracten. Artikel 175, § 1, van dit wetboek bepaalt het tarief van de taks. De artikelen 5 en 9 van het ontwerp verhogen het van 9,25 % naar 9,6 %, wat betreft de premies die vervallen vanaf 1 april 2026.

Het ontworpen artikel 183/1 voorziet niet in een sanctie. Gevraagd of dit de bedoeling is, antwoordde de gemachtigde:

“Il faudrait en effet prévoir la même sanction que celle prévue dans la Loi sur la taxe bancaire.”

⁹ GwH 13 oktober 2016, nr. 130/2016, B.17.2-17.4.

¹⁰ Wat de rustpensioenen betreft, moet de indexsprong alvast in samenhang worden beschouwd met andere voorgenomen en recente maatregelen die het beschermingsniveau van de rustpensioenen beïnvloeden, waaronder de maatregelen vervat in het voorontwerp van wet ‘houdende de pensioenhervorming’ en in het voorontwerp van wet ‘tot invoering van een beperkingspercentage in de pensioenregeling van de werknemers’ (waarover de Raad van State advies 78.663/VR van 13 februari 2026, respectievelijk advies 79.042/16 van 8 april 2026 heeft gegeven), alsook de tijdelijke beperkingen van de indexering ingevoerd bij de programmawet van 18 juli 2025.

d’achat avait une ampleur limitée et qu’elle était compensée par des mesures adoptées conjointement par le législateur et le pouvoir exécutif dans le souci d’adoucir son impact sur les revenus les moins élevés⁹.

2.3. La justification de l’amendement renvoie uniquement, pour l’heure, à l’objectif, admis par la Cour constitutionnelle, de l’amélioration de la compétitivité des entreprises, ce qui démontre certes la pertinence d’un saut d’index ciblé sur les rémunérations du secteur privé, mais pas sur les traitements des fonctionnaires ni sur les allocations sociales. Compte tenu de ce qui précède, cette justification ne serait acceptable que si l’auteur de l’amendement visait également la limitation des dépenses publiques, ce qui devra être précisé lors des travaux préparatoires. Dans le cas contraire, il conviendra de mieux aligner le champ d’application de la mesure sur l’objectif poursuivi.

En tout état de cause, il conviendra d’examiner, lors des travaux préparatoires, si le saut d’index peut être considéré comme un recul significatif du degré de protection des droits susmentionnés et s’il existe, le cas échéant, une justification raisonnable à cet effet¹⁰.

DOC 56 1378/031

AMENDEMENT N° 50

L’amendement insère dans le livre II, titre V, du Code des droits et taxes divers, en ce qui concerne la taxe annuelle sur les opérations d’assurance, un article 183/1 en vertu duquel les établissements d’assurance et les succursales ne peuvent pas répercuter le coût de la taxe annuelle sur les opérations d’assurance sur les titulaires des contrats d’assurance. L’article 175, § 1er, de ce code, détermine le taux de la taxe. Les articles 5 et 9 du projet le renvoient à la hausse et le font passer de 9,25 % à 9,6 %, en ce qui concerne les primes échues à partir du 1er avril 2026.

L’article 183/1, en projet, ne prévoit pas de sanction. À la question de savoir si telle était bien l’intention de l’auteur, le délégué a donné la réponse suivante:

“Il faudrait en effet prévoir la même sanction que celle prévue dans la Loi sur la taxe bancaire”.

⁹ C.C., 13 octobre 2016, n° 130/2016, B.17.2-17.4.

¹⁰ En ce qui concerne les pensions de retraite, le saut d’index doit en tout état de cause être pris en considération conjointement avec d’autres mesures envisagées et récentes qui influencent le niveau de protection des pensions de retraite, notamment les mesures contenues dans l’avant-projet de loi ‘portant la réforme des pensions’ et dans l’avant-projet de loi ‘portant l’introduction d’un pourcentage de limitation dans le régime de pension des travailleurs salariés’ (sur lesquels le Conseil d’État a rendu respectivement l’avis 78.663/VR du 13 février 2026 et l’avis 79.042/16 du 8 avril 2026), ainsi que les limitations temporaires de l’indexation instaurées par la loi-programme du 18 juillet 2025.

AMENDEMENT NR. 51

Dit amendement geeft geen aanleiding tot opmerkingen.

AMENDEMENTEN NRS. 52-54

De tekst van amendement nr. 52 strekt tot weglating van het ontworpen artikel 419 van de programmawet van 27 december 2004 (artikel 38 van het ontwerp), met uitzondering van het punt i) ervan. Blijkens de verantwoording bij amendement nr. 54 lijkt het de bedoeling van de indiener ervan dat het thans geldende punt k) van artikel 419 van de programmawet van 27 december 2004 wordt vervangen door dat ontworpen punt i). In dat geval moet het amendement nr. 52 worden aangepast.

AMENDEMENTEN NRS. 55-61

Er wordt verwezen naar de opmerking in verband met de ontvankelijkheid van de adviesaanvraag.

AMENDEMENTEN NRS. 62-64

1. Amendement nr. 64 strekt niet tot vervanging van artikel 47 van het ontwerp maar van artikel 50 ervan. Dat moet worden aangepast.

2. Ter wille van de coherentie van artikel 41 van het ontwerp, rijst bij amendement nr. 64 de vraag waarom enkel de punten c) en d) van die bepaling op een vroegere vaste datum in werking treden, en niet de daarmee samenhangende andere punten ervan.

3. Overigens blijkt uit de verantwoording bij amendement nr. 64 niet dat het de bedoeling van de indieners ervan zou zijn om aan de verlaging van de accijnzen op elektriciteit terugwerkende kracht te verlenen. De datum van "1 april 2026" zal dan ook moeten worden vervangen door een datum die valt na de bekendmaking van de aan te nemen wet.

AMENDEMENTEN NRS. 65-67

Deze amendementen geven geen aanleiding tot opmerkingen.

AMENDEMENTEN NRS. 68-72

1. Bij de amendementen nrs. 68 tot 72 wordt heel titel 3 ('Maatregelen met betrekking tot de index'), bestaande uit de artikelen 56 tot 88 van het ontwerp weggelaten. Bij amendement nr. 71 wordt de weglating in artikel 79, wellicht subsidiair, beperkt tot punt 1°, c), van die bepaling, teneinde de tijdelijke beperking van de indexering waarin wordt voorzien in hoofdstuk 5 van titel 3 niet van toepassing te maken op de vergoedingen en uitkeringen waarvan de Rijksdienst voor

AMENDEMENT N° 51

Cet amendement ne donne lieu à aucune observation.

AMENDEMENTS N°S 52-54

Le texte de l'amendement n° 52 vise à omettre l'article 419, en projet, de la loi-programme du 27 décembre 2004 (article 38 du projet), à l'exception de son point i). Selon la justification de l'amendement n° 54, l'intention de son auteur semble être de remplacer le point k) actuellement en vigueur de l'article 419 de la loi-programme du 27 décembre 2004 par ce point i) en projet. Dès lors, il y a lieu d'adapter l'amendement n° 52.

AMENDEMENTS N°S 55-61

Il est renvoyé à l'observation formulée sur la recevabilité de la demande d'avis.

AMENDEMENTS N°S 62-64

1. L'amendement n° 64 ne vise pas à remplacer l'article 47 du projet mais bien son article 50. On adaptera le texte en conséquence.

2. Dans un souci de cohérence de l'article 41 du projet, la question se pose en ce qui concerne l'amendement n° 64 de savoir pourquoi seuls les points c) et d) de cette disposition entrent en vigueur à une date certaine antérieure, et pas les autres points y afférents.

3. Au demeurant, il ne ressort pas de la justification de l'amendement n° 64 que l'intention de ses auteurs serait de conférer un effet rétroactif à la baisse des accises sur l'électricité. On remplacera dès lors la date du "1er avril 2026" par une date postérieure à la publication de la loi à adopter.

AMENDEMENTS N°S 65-67

Ces amendements ne donnent lieu à aucune observation.

AMENDEMENTS N°S 68-72

1. Les amendements n°s 68 à 72 suppriment le titre 3 tout entier ("Mesures relatives à l'index"), qui se compose des articles 56 à 88 du projet. L'amendement n° 71 limite, sans doute à titre subsidiaire, la suppression opérée dans l'article 79, au point 1°, c), de cette disposition afin que la limitation temporaire de l'indexation prévue au chapitre 5 du titre 3 ne soit pas applicable aux indemnités et allocations dont le paiement est assuré par l'Office national de l'emploi en application de

arbeidsvoorziening de betaling verzekert in toepassing van artikel 7, § 1, derde lid, van de besluitwet van 28 december 1944 'betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders'.

2. Het verdient aanbeveling om voor het verschil in behandeling dat aldus ontstaat tussen personen die een uitkering genieten, al naargelang die onderworpen wordt aan de beperking, tijdens de parlementaire bespreking een redelijke verantwoording te geven.

AMENDEMENT NR. 73

Er wordt verwezen naar de opmerking in verband met de ontvankelijkheid van de adviesaanvraag.

AMENDEMENTEN NRS. 74-77

Ter wille van de duidelijkheid moet uit de tekst van amendement nr. 77 blijken dat twee afzonderlijke wijzigingen aan artikel 38 van het ontwerp worden aangebracht.

AMENDEMENTEN NRS. 78-80

1. De amendementen nrs. 78 en 79 strekken ertoe de uitzondering voor residentiële beschermde klanten die recht hebben op het "sociaal tarief", op het betalen van accijnzen op elektriciteit en gas, opnieuw in te voeren.

2. De verwijzing naar het verouderde begrip "residentiële beschermde klant met een laag inkomen of in een kwetsbare situatie" dient telkens te worden vervangen door "beschermde residentiële afnemers".

DOC 56 1378/002

AMENDEMENTEN NRS. 1-6

1. De amendementen nrs. 2 en 3 strekken ertoe artikel 275¹³ van het WIB 92, ingevoegd bij de programmawet van 22 december 2023 en op 12 juni 2025 vernietigd bij arrest nr. 86/2025 van het Grondwettelijk Hof, te herstellen en de vrijstelling van doorstorting van bedrijfsvoorheffing voor de werkgevers die ressorteren onder het paritair comité voor het tuinbouwbedrijf en zich in hoofdzaak bezighouden met fruitteelt of groenteteelt uit te breiden naar ondernemingen die erkend zijn voor uitzendarbeid voor de uitzendkrachten die ter beschikking gesteld zijn aan de voormelde werkgevers. Blijkens de verantwoording bij amendement nr. 3 trachten de indieners ervan tegemoet te komen aan de door het Grondwettelijk Hof vastgestelde selectiviteit van de overeenkomstige maatregel die beperkt was tot werkgevers in de land- en tuinbouw, en niet van toepassing was op de uitzendbureaus-werkgevers die gelegheidsarbeiders tewerkstellen bij gebruikers in de land- en tuinbouwsector.

Zoals de Raad van State, afdeling Wetgeving, en het Grondwettelijk Hof reeds hebben opgemerkt, kunnen bepaalde

l'article 7, § 1er, alinéa 3, de l'arrêté-loi du 28 décembre 1944 'concernant la sécurité sociale des travailleurs'.

2. Il est recommandé de donner, lors des travaux préparatoires, une justification raisonnable pour la différence de traitement ainsi créée entre les personnes bénéficiant d'une allocation selon qu'elles sont ou non soumises à la limitation.

AMENDEMENT N° 73

Il est renvoyé à l'observation formulée sur la recevabilité de la demande d'avis.

AMENDEMENTS N^{OS} 74-77

Dans un souci de clarté, il doit ressortir du texte de l'amendement n° 77 que deux modifications distinctes sont apportées à l'article 38 du projet.

AMENDEMENTS N^{OS} 78-80

1. Les amendements n°s 78 et 79 visent à rétablir l'exception en ce qui concerne le paiement des accises sur l'électricité et le gaz pour les clients protégés résidentiels qui ont droit au "tarif social".

2. La référence à la notion obsolète de "client protégé résidentiel à revenus modestes ou à situation précaire" sera chaque fois remplacée par la notion de "clients protégés résidentiels".

DOC 56 1378/002

AMENDEMENTS N^{OS} 1-6

1. Les amendements n°s 2 et 3 visent à rétablir l'article 275¹³ du CIR 92, inséré par la loi-programme du 22 décembre 2023 et annulé le 12 juin 2025 par l'arrêt n° 86/2025 de la Cour constitutionnelle, et à étendre la dispense de versement du précompte professionnel pour les employeurs relevant de la commission paritaire pour les entreprises horticolas et dont l'activité principale est la fruiticulture ou la culture maraîchère aux entreprises agréées pour le travail intérimaire, pour les intérimaires qui sont mis à disposition des employeurs précités. Selon la justification de l'amendement n° 3, ses auteurs essaient de remédier à la sélectivité de la mesure correspondante, constatée par le Cour constitutionnelle, qui était limitée aux employeurs des secteurs de l'agriculture et de l'horticulture et ne s'appliquait pas aux agences de travail intérimaire-employeurs qui emploient des travailleurs occasionnels chez des utilisateurs du secteur de l'agriculture et de l'horticulture.

Ainsi que le Conseil d'État, section de législation, et la Cour constitutionnelle l'ont déjà relevé, certaines dispenses

vrijstellingen van doorstorting van bedrijfsvoorheffing als een steunmaatregel in de zin van artikel 107, lid 1, van het VWEU worden beschouwd.¹¹ Dienaangaande wordt in de verantwoording bij het amendement het volgende gesteld:

“Doordat uit het arrest blijkt dat het selectieve aspect van deze maatregel kan worden vermeden indien het voordeel van de vrijstelling van doorstorting van bedrijfsvoorheffing niet enkel zou worden toegekend aan de werkgevers in de land- en tuinbouw, maar eveneens aan de uitzendbureaus-werkgevers (ondernemingen die erkend zijn voor uitzendarbeid) die gelegenheidsarbeiders bij deze eerstgenoemde werkgevers tewerkstellen, wordt ervoor geopteerd om deze uitzendbureaus-werkgevers eveneens de mogelijkheid te geven om de maatregelen te kunnen toepassen.

Aangezien door deze aanpassing het selectieve karakter van de maatregel wordt vermeden, kwalificeert de maatregel bijgevolg niet meer als staatssteun en hoeft deze bijgevolg ook niet bij de Europese Commissie voorafgaandelijk te worden aangemeld, bepaald in artikel 108, lid 3, VWEU.”

Het toekennen van een fiscaal voordeel aan een specifieke economische sector kan worden beschouwd als staatssteun, zodat de ontworpen regeling wel degelijk moet worden aangemeld bij de Europese Commissie. Krachtens artikel 108, lid 3, van het VWEU dient de Europese Commissie immers van elk voornemen tot invoering of wijziging van steunmaatregelen tijdig op de hoogte te worden gebracht. De argumentatie van de gemachtigde dat er mee wordt voorzien in een gelijkwaardig systeem voor de hele land- en tuinbouwsector, doet niets af aan die vaststelling. Het betreft een selectieve maatregel in de zin van artikel 107, lid 1, van het VWEU ter ondersteuning van de gelegenheidsarbeiders in die sector. Overigens wees het Grondwettelijk Hof in voormeld arrest erop dat de maatregel wordt bekostigd door de Staat doordat de Staat minder fiscale inkomsten genereert. De maatregel kan het handelsverkeer tussen de lidstaten ongunstig beïnvloeden en kan de mededinging vervalsen of dreigen te vervalsen.¹²

2. Zoals vermeld, zijn de amendementen nrs. 1 tot 6 van toepassing op de werkgevers die ressorteren onder het paritair comité voor het tuinbouwbedrijf en zich in hoofdzaak bezighouden met fruitteelt of groenteteelt en op ondernemingen

¹¹ Adv.RvS 74.161/1/V van 25 augustus 2023 over een voorontwerp dat heeft geleid tot de wet van 8 november 2023 ‘houdende maatregelen tot ondersteuning van de gelegenheidsarbeiders in de land- en tuinbouw’, *Parl.St.* Kamer 2022-23, nr. 55-3568/1, 26-27, opmerking 3; adv.RvS 74.803/1-2-3-4 van 10 november 2023 over een voorontwerp dat heeft geleid tot de programmawet van 22 december 2023, *Parl.St.* Kamer 2023-24, nr. 55-3697/1, 295-296, opmerking 1 bij afdeling 4 van hoofdstuk 3 van titel 2; adv.RvS 77.019/VR van 1 oktober 2024 over onder meer een voorontwerp dat heeft geleid tot de wet van 9 april 2025 ‘houdende instemming met het Samenwerkingsakkoord van 8 juli 2024 tussen de Federale Overheid en het Waalse Gewest betreffende de uitvoering van de artikelen 19/1 tot 19/3 van de wet van 15 mei 2014 houdende uitvoering van het pact voor competitiviteit, werkgelegenheid en relance’, *Parl.St.* Kamer 2024-25, nr. 56-0623/1, opmerkingen 3.2.1 tot 3.5; adv.RvS 78.747/1-2-3-4-16 van 28 januari 2026 over een voorontwerp van ‘Programmawet’, *Parl.St.* Kamer 2025-26, nr. 56-1378/1, 517-518; GwH 12 juni 2025, nr. 86/2025.

¹² GwH 12 juni 2025, nr. 86/2025, B.9.2.

de versement de précompte professionnel peuvent être considérées comme une mesure d’aide au sens de l’article 107, paragraphe 1, du TFUE¹¹. La justification de l’amendement indique à cet égard ce qui suit:

“Puisqu’il ressort de l’arrêt que le caractère sélectif de cette mesure peut être évité si l’avantage de la dispense de versement du précompte professionnel n’était pas accordé uniquement aux employeurs dans l’agriculture et l’horticulture, mais également aux agences de travail intérimaire-employeurs (entreprises agréées pour le travail intérimaire) qui mettent des travailleurs occasionnels à la disposition desdits employeurs, il a été choisi en cela de donner également la possibilité à ces agences de travail intérimaire-employeurs d’appliquer la mesure.

Vu que par cette adaptation le caractère sélectif de la mesure est évité, la mesure n’est par conséquent plus qualifiée d’aide d’État et, partant, ne nécessite pas d’être notifiée préalablement à la Commission européenne, conformément à l’article 108, paragraphe 3, TFUE”.

L’octroi d’un avantage fiscal à un secteur économique spécifique peut être considéré comme une aide d’État, de sorte que le dispositif en projet doit en principe être notifié à la Commission européenne. En vertu de l’article 108, paragraphe 3, du TFUE, la Commission européenne doit en effet être informée en temps utile des projets tendant à instituer ou à modifier des aides. L’argument du délégué selon lequel il est prévu un système équivalent pour l’ensemble du secteur agricole et horticole ne change rien à cette constatation. Il s’agit d’une mesure sélective au sens de l’article 107, paragraphe 1, du TFUE, visant à soutenir les travailleurs occasionnels dans ce secteur. La Cour constitutionnelle a d’ailleurs souligné dans l’arrêt précité que la mesure est financée par l’État puisque celui-ci perçoit moins de recettes fiscales. Elle est susceptible d’affecter défavorablement les échanges entre les États membres et de fausser ou menacer de fausser la concurrence¹².

2. Ainsi qu’il a été mentionné, les amendements n°s 1 à 6 sont applicables aux employeurs relevant de la commission paritaire pour les entreprises horticoles et dont l’activité principale est la fruiticulture ou la culture maraîchère et aux

¹¹ Avis C.E. 74.161/1/V du 25 août 2023 sur un avant-projet devenu la loi du 8 novembre 2023 ‘portant des mesures pour soutenir les travailleurs occasionnels dans l’agriculture et l’horticulture’, *Doc. parl.*, Chambre, 2022-2023, n° 55-3568/1, pp. 26-27, observation 3; avis C.E. 74.803/1-2-3-4 du 10 novembre 2023 sur un avant-projet devenu la loi-programme du 22 décembre 2023, *Doc. parl.*, Chambre, 2023-2024, n° 55-3697/1, pp. 295-296, observation 1 relative à la section 4 du chapitre 3 du titre 2; avis C.E. 77.019/VR du 1er octobre 2024 sur, entre autres, un avant-projet devenu la loi du 9 avril 2025 ‘portant assentiment à l’Accord de coopération du 8 juillet 2024 entre l’État fédéral et la Région wallonne relatif à l’exécution des articles 19/1 à 19/3 de la loi du 15 mai 2014 portant exécution du pacte de compétitivité, d’emploi et de relance’, *Doc. parl.*, Chambre, 2024-2025, n° 56-0623/1, observations 3.2.1 à 3.5; avis C.E. 78.747/1-2-3-4-16 du 28 janvier 2026 sur un avant-projet de ‘Loi-programme’, *Doc. parl.*, Chambre, 2025-2026, n° 56-1378/1, pp. 517-518; C.C., 12 juin 2025, n° 86/2025.

¹² C.C., 12 juin 2025, n° 86/2025, B.9.2.

die erkend zijn voor uitzendarbeid voor de uitzendkrachten die ter beschikking gesteld zijn aan die werkgevers.

De vraag rijst of er nog andere sectoren zijn dan de fruit- en groenteteelt waar een vorm van Gelegenheidsarbeid bestaat en waarin geen dergelijke maatregel is genomen. Indien dat het geval is, moet het verschil in behandeling dat uit de amendementen voortvloeit kunnen worden verantwoord vanuit het oogpunt van het gelijkheidsbeginsel.¹³

Hierover bevestigd gaf de gemachtigde de volgende toelichting:

“Ik sluit me aan bij het antwoord van de vorige regering dat werd opgenomen in de memorie van toelichting (Kamer Doc. 55.3568/001, p. 7) bij het wetsontwerp houdende maatregelen tot ondersteuning van de Gelegenheidsarbeiders in de land- en tuinbouw: ‘Vanaf 1 april 2022 werd een zeer lage lonen component toegevoegd aan de structurele vermindering. Die compensatie is een algemene maatregel die geldt voor de gehele private sector en dus niet aangemeld werd aan de Europese Commissie. Seizoen- en Gelegenheidsarbeid valt echter niet onder de structurele vermindering zodat de compensatie via de zeer lage lonencomponent niet mogelijk is voor de verhoging van deze lage lonen. Door het akkoord van de sociale partners uit de land- en tuinbouw van 22 december 2022 en de voorgestelde ondersteuning voor Gelegenheidsarbeid in land- en tuinbouw, komt er een gelijkwaardige behandeling voor de volledige private sector. De regering is dan ook van oordeel dat er geen sprake is van een voordeel voor één specifieke sector.’

In de horecasector en in de havensector is er inderdaad ook Gelegenheidswerk. In deze sectoren heeft de werkgever evenwel impact op de prijs die aan de consument wordt aangerekend. Dit is het fundamentele verschil met de tuinbouwsector, waar de prijs voor het product bepaald wordt op de Europese en op de wereldmarkt.

De in het amendement voorziene compensatie voor de groenten - en fruitteelt geldt voor de subsectoren die ingevolge het akkoord van de sociale partners van 22 december 2022 het loon voor de seizoenwerknemers hebben verhoogd tot het loon van de eerste categorie van de reguliere werknemers. Dit betekende voor de groenteteelt een loonaanpassing van 10 % en voor de fruitteelt van 15 %. Een loonkostenverhoging bovenop de indexering stelt problemen inzake de 0-loonnorm.

Voor de champignonteelt werd de seizoenregeling pas ingevoerd in 2009. Voor deze sector is voorzien dat het loon voor seizoenwerknemers van bij het begin op het loonniveau van de eerste categorie van vaste arbeid werd vastgelegd. Voor deze deelsector stelt zich het probleem van de compensatie dus niet.

¹³ Adv.RvS 74.161/1/V van 25 augustus 2023 over een voorontwerp dat heeft geleid tot de wet van 8 november 2023 ‘houdende maatregelen tot ondersteuning van de Gelegenheidsarbeiders in de land- en tuinbouw’, *Parl.St.* Kamer 2022-23, nr. 55-3568/1, 27, opmerkingen 4.1 en 4.2; adv.RvS 74.803/1-2-3-4 aangehaald, *Parl.St.* Kamer 2023-24, nr. 55-3697/1, 296, opmerking 2 bij afdeling 4 van hoofdstuk 3 van titel 2.

entreprises agréées pour le travail intérimaire, pour les intérimaires qui sont mis à disposition de ces employeurs.

La question se pose de savoir s’il existe encore des secteurs autres que la fruiticulture et la culture maraîchère où une forme de travail occasionnel existe et pour lesquels aucune mesure de ce type n’a été prise. Si tel est le cas, la différence de traitement qui découle des amendements doit pouvoir être justifiée au regard du principe d’égalité¹³.

Interrogé à ce sujet, le délégué a fourni les précisions suivantes:

“Ik sluit me aan bij het antwoord van de vorige regering dat werd opgenomen in de memorie van toelichting (Kamer Doc. 55.3568/001, p. 7) bij het wetsontwerp houdende maatregelen tot ondersteuning van de Gelegenheidsarbeiders in de land- en tuinbouw: ‘Vanaf 1 april 2022 werd een zeer lage lonen component toegevoegd aan de structurele vermindering. Die compensatie is een algemene maatregel die geldt voor de gehele private sector en dus niet aangemeld werd aan de Europese Commissie. Seizoen- en Gelegenheidsarbeid valt echter niet onder de structurele vermindering zodat de compensatie via de zeer lage lonencomponent niet mogelijk is voor de verhoging van deze lage lonen. Door het akkoord van de sociale partners uit de land- en tuinbouw van 22 december 2022 en de voorgestelde ondersteuning voor Gelegenheidsarbeid in land- en tuinbouw, komt er een gelijkwaardige behandeling voor de volledige private sector. De regering is dan ook van oordeel dat er geen sprake is van een voordeel voor één specifieke sector.’

In de horecasector en in de havensector is er inderdaad ook Gelegenheidswerk. In deze sectoren heeft de werkgever evenwel impact op de prijs die aan de consument wordt aangerekend. Dit is het fundamentele verschil met de tuinbouwsector, waar de prijs voor het product bepaald wordt op de Europese en op de wereldmarkt.

De in het amendement voorziene compensatie voor de groenten - en fruitteelt geldt voor de subsectoren die ingevolge het akkoord van de sociale partners van 22 december 2022 het loon voor de seizoenwerknemers hebben verhoogd tot het loon van de eerste categorie van de reguliere werknemers. Dit betekende voor de groenteteelt een loonaanpassing van 10 % en voor de fruitteelt van 15 %. Een loonkostenverhoging bovenop de indexering stelt problemen inzake de 0-loonnorm.

Voor de champignonteelt werd de seizoenregeling pas ingevoerd in 2009. Voor deze sector is voorzien dat het loon voor seizoenwerknemers van bij het begin op het loonniveau van de eerste categorie van vaste arbeid werd vastgelegd. Voor deze deelsector stelt zich het probleem van de compensatie dus niet.

¹³ Avis C.E. 74.161/1/V du 25 août 2023 sur un avant-projet devenu la loi du 8 novembre 2023 ‘portant des mesures pour soutenir les travailleurs occasionnels dans l’agriculture et l’horticulture’, *Doc. parl.*, Chambre, 2022-2023, n° 55-3568/1, p. 27, observations 4.1 et 4.2; avis C.E. 74.803/1-2-3-4 cité, *Doc. parl.*, Chambre, 2023-2024, n° 55-3697/1, p. 296, observation 2 relative à la section 4 du chapitre 3 du titre 2.

De teelt van zonnebloemen valt onder het Paritair Comité Landbouw waar er een compensatie voor de loonsverhoging is voorzien via de vermindering van het forfaitair dagloon waarop de sociale bijdragen voor seizoenwerknemers in de landbouw berekend worden.”

De afdeling Wetgeving beschikt niet over de noodzakelijke feitelijke gegevens om binnen het haar toegemeten tijdsbestek een analyse te maken van de verschillen in de prijszetting tussen de verschillende sectoren waarin gebruik gemaakt wordt van Gelegenheidsarbeid en de toereikendheid van een louter daarop gebaseerde verantwoording in het licht van het gelijkheidsbeginsel.

3. Gelet op de invoeging van artikel 32/3 bij amendement nr. 1, dienen de bij de amendementen ingevoegde artikelen 32/3 en 32/4 te worden vernummerd tot de artikelen 32/4 en 32/5.

DOC 56 1378/004

AMENDEMENT NR. 24

Dit amendement geeft geen aanleiding tot opmerkingen.

DOC 56 1378/019

AMENDEMENTEN NRS. 20-27

Deze amendementen geven geen aanleiding tot opmerkingen.

AMENDEMENTEN NRS. 28-30

Er wordt verwezen naar de opmerking in verband met de ontvankelijkheid van de adviesaanvraag.

De griffier,

Greet VERBERCKMOES

De voorzitter,

Pierre LEFRANC

De griffier,

Annemie GOOSSENS

De voorzitter,

Pierre LEFRANC

De griffier,

Greet VERBERCKMOES

De voorzitter,

Pierre LEFRANC

De teelt van zonnebloemen valt onder het Paritair Comité Landbouw waar er een compensatie voor de loonsverhoging is voorzien via de vermindering van het forfaitair dagloon waarop de sociale bijdragen voor seizoenwerknemers in de landbouw berekend worden”.

La section de législation ne dispose pas des éléments de fait nécessaires lui permettant, dans le délai qui lui est imparti, d'analyser les différences dans la fixation des prix entre les différents secteurs ayant recours à des travailleurs occasionnels ni pour évaluer si une justification fondée uniquement sur ces différences est suffisante au regard du principe d'égalité.

3. Compte tenu de l'insertion de l'article 32/3 par l'amendement n° 1, les articles 32/3 et 32/4 insérés par les amendements seront renumérotés en articles 32/4 et 32/5.

DOC 56 1378/004

AMENDEMENT N° 24

Cet amendement ne donne lieu à aucune observation.

DOC 56 1378/019

AMENDEMENTS N^{OS} 20-27

Ces amendements ne donnent lieu à aucune observation.

AMENDEMENTS N^{OS} 28-30

Il est renvoyé à l'observation formulée sur la recevabilité de la demande d'avis.

Le greffier,

Greet VERBERCKMOES

Le président,

Pierre LEFRANC

Le greffier,

Annemie GOOSSENS

Le président,

Pierre LEFRANC

Le greffier,

Greet VERBERCKMOES

Le président,

Pierre LEFRANC